

Vergaderjaar 2022–2023

34 951

Oprichting Intravacc B.V.

Nr. 8

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 1 november 2022

De vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de brief van 6 juli 2022 over de herstart van het verkoopproces Intravacc B.V. (Kamerstuk 34 951, nr. 7).

De vragen en opmerkingen zijn op 22 september 2022 aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport voorgelegd. Bij brief van 31 oktober 2022 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Smals

De adjunct-griffier van de commissie,
Bakker

Inhoudsopgave	blz.
I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie	2
Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie	2
Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie	3
Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie	4
Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie	5
Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie	6
Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie	7
Vragen en opmerkingen van het lid van de BBB-fractie	8
II. Reactie van de Minister	9

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief omtrent de herstart van het verkoopproces van Intravacc B.V. Zij hebben hierbij nog een aantal vragen. Genoemde leden onderschrijven de noodzaak van het borgen van leveringszekerheid van vaccins. Zij lezen dat hiervoor een deelneming in Intravacc B.V. niet de oplossing is. Kan uiteengezet worden welke acties zijn en worden ondernomen om het zogenoemde «vaccin-ecosysteem» in Nederland en de EU te stimuleren met als doel het borgen van leveringszekerheid? Welke andere oplossingen worden overwogen voor het borgen van de leveringszekerheid?

Tevens ontvangen deze leden graag een update omtrent de voortgang van de acties zoals overeengekomen in het vijfjarenprogramma met Intravacc B.V. Kan de Kamer dit vijfjarenprogramma ontvangen? Kan daarbij worden aangegeven welke aanpassingen nodig en mogelijk zijn in dit vijfjarenprogramma naar aanleiding van de voortgang van de acties?

Intravacc B.V. bevindt zich in een transitie om winstgevend te worden en zichzelf te kunnen financieren. De leden van de VVD-fractie vragen in hoeverre Intravacc B.V. op dit moment afhankelijk is van de door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport uitgezette opdrachten. Hoe wordt de afbouw van deze afhankelijkheid (verder) vormgegeven?

Intravacc B.V. heeft in 2021 middelen gekregen voor de ontwikkeling van drie COVID-19-vaccins. Wat is de status van deze ontwikkeling op dit moment?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het besluit om de verkoop van Intravacc B.V. door te zetten. Zij hebben begrip voor de wens van verkoop maar vinden het belangrijk dat de publieke waarden goed geborgd zijn. Daartoe hebben deze leden nog enkele vragen.

Genoemde leden begrijpen dat Intravacc B.V. is ondergebracht in een beleidsdeelneming zodat het voormalig dienstonderdeel van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zich verder kon professionaliseren en eenvoudiger kon samenwerken met private partijen. Kan de Minister verder onderbouwen waarom het aandeelhouderschap

niet bijdraagt aan het borgen van het publieke belang van vaccinontwikkeling? Aanvullend vragen de leden van de D66-fractie of het in eigen bezit houden van Intravacc B.V. niet kan zorgen voor een leveringszekerheid van vaccins in tijden van een eventuele volgende pandemie. Kan de Minister hierover uitweiden? Heeft Intravacc B.V. een rol gespeeld bij de productie, koop of distributie van de coronavaccins?

Het stemt de leden van de D66-fractie tevreden dat de Minister de staatsdeelneming in Intravacc opnieuw heeft afgewogen conform het beleidskader Deelnemingenbeleid 2013. In het nieuwe beleidskader Deelnemingenbeleid heeft de Minister een aantal kernvragen geformuleerd om af te wegen of een rol van de Staat gerechtvaardigd is bij een bedrijf. Deze leden vragen of deze kernvragen in het afwegingskader staatsdeelnemingen ook zijn beantwoord bij de afweging om het publieke belang in Intravacc B.V. af te bouwen. Indien dit het geval is, vragen deze leden of de antwoorden uit dit afwegingskader met de Kamer gedeeld kunnen worden.

In een opiniestuk in het NRC van 26 augustus jl. lezen de leden van de D66-fractie dat de directeur van Wemos spreekt van een gemiste kans om financiële belangen te verbinden met maatschappelijke belangen¹. Genoemde leden vragen om een reactie van de Minister op deze brief. Kan de Minister toelichten welke waarborgen er zijn dat Intravacc B.V. na privatisering zich blijft inzetten voor maatschappelijke belangen? Voorts vragen zij de Minister om specifiek in te gaan op waarborgen om onderzoek naar en ontwikkeling van vaccins tegen veelvoorkomende ziekten te stimuleren.

De leden van de D66-fractie lezen dat, bij daadwerkelijke verkoop, de opbrengst ten goede komt aan de algemene middelen bij het Ministerie van Financiën. Kan de Minister hier verder op ingaan? Is er een mogelijkheid dat de middelen een bestemming krijgen bij bijvoorbeeld preventieve gezondheidszorg?

Genoemde leden lezen dat het mogelijk is om in het verkooptraject bepaalde eisen aan de kopers te stellen. Kan de Minister aangeven welke eisen er dit geval in overweging zijn? Deze leden hechten grote waarde aan transparantie en eerlijke prijzen van genees- en hulpmiddelen. Zij vragen daarom of de Minister kan aangeven of deze doelstellingen ook onderdeel zijn van de potentiële eisen aan de kopers. Tot slot vragen de leden van de D66-fractie, met het oog op het borgen van de leveringszekerheid, naar de eisen die worden gesteld aan de potentiële koper van Intravacc B.V. Richt de Minister zich in de eerste plaats op verkoop aan een Europese partij, waarbij de leveringszekerheid mogelijk beter geborgd kan worden, of heeft de Minister geen eisen geformuleerd ten aanzien van de herkomst van de kopende partij? Genoemde leden vragen op welke wijze wordt ingezet op de ontwikkeling en waarborging van vaccinatievoorzieningen in Europa die ons kunnen helpen bij een mogelijke volgende pandemie.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben met teleurstelling kennisgenomen van de brief van de Minister met daarin het voornemen om het verkoopproces van Intravacc B.V. weer op te starten. Deze leden hebben daarover nog enkele vragen en opmerkingen. Zij vragen in hoeverre de beleidsdeel-

¹ NRC, 26 augustus 2022, «Houd vaccinontwikkelaar Intravacc B.V. in handen van de overheid» (<https://www.nrc.nl/nieuws/2022/08/25/houd-vaccinontwikkelaar-Intravacc-B.V.-in-handen-van-de-overheid-a4139868>).

neming van VWS in Intravacc niet functioneert. Dit gaf Intravacc immers al de ruimte om zich verder te professionaliseren en eenvoudiger samen te werken met private partijen? Wat zijn nu concreet de bezwaren tegen de huidige situatie waardoor de Minister het voornemen heeft om de beleidsdeelneming te verkopen?

Genoemde leden vragen hoe met de verkoop van Intravacc B.V. het nationaal belang geborgd wordt bij de ontwikkeling van vaccins. Deze leden zien juist graag een grotere rol van de overheid bij vaccinontwikkeling in Nederland. Welke rol heeft de overheid nog na verkoop? De leden van de PVV-fractie willen voorts weten hoe de verkoop strookt met het voornemen van pandemische paraatheid.

De leden van de PVV-fractie lezen in de brief dat Intravacc B.V. geen vaccins produceert maar slechts een rol heeft in de ontwikkeling van vaccins. Zij vragen hoe het staat met de bouw van de Multi Purpose Vaccine Production Plant (MPVPP). Een vaccinfabriek met een beoogde capaciteit voor batches van tussen de 40 tot 200 miljoen doses per jaar, volgens het persbericht van Intravacc.

De leden van de PVV-fractie vinden het nog steeds onverstandig Intravacc B.V. te verkopen gezien het belang van vaccins en de pandemische paraatheid en vragen de Minister de herstart van de verkoop te heroverwegen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het voornemen van de Minister om het verkoopproces van de beleidsdeelneming Intravacc B.V. te hervatten. Deze leden hebben hier enkele vragen bij.

De Minister schrijft dat Intravacc B.V. geen vaccins produceert, maar een rol speelt in de ontwikkeling van vaccins. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister hoe zij de berichtgeving uit februari 2021 in dit verband moeten lezen, waarin Intravacc aankondigde binnen 2,5 jaar een nieuwe vaccinfabriek te willen bouwen waar jaarlijks 40 tot 200 miljoen doses vaccin geproduceerd kunnen worden². Zijn deze plannen geannuleerd? Wat vindt de Minister überhaupt van het idee van een productiefaciliteit voor vaccins die een «waakvlamfunctie» zou kunnen krijgen voor het geval er een nieuwe pandemie uit zou breken? Is de Minister niet bezorgd dat met de verkoop van Intravacc B.V. de marktmacht nog verder geconcentreerd kan gaan worden met eigendom buiten de EU? Zoals bekend is de huidige producent Bilthoven Biologicals (BBIO) immers in 2011 verkocht aan het Serum Institute in India dat 60% van de wereldwijde vaccinmarkt bezit. Wat betekent een dergelijke concentratie van marktmacht buiten Europa voor de pandemische paraatheid van Nederland?

Het is volgens de Minister mogelijk om in het verkooptraject aan kopers van tevoren bepaalde eisen te stellen, om zo publieke belangen te borgen en te waarborgen dat bijvoorbeeld tot op zekere hoogte kennis en werkgelegenheid in Europa behouden zal blijven. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister nader toe te lichten welke eisen hij hiertoe zal stellen. Is de Minister het met deze leden eens dat in ieder geval vastgelegd moet worden dat het bedrijf niet kan worden (door)verkocht aan een bedrijf buiten de EU? Zo nee, waarom niet?

² RTV Utrecht, 19 februari 2022, «Intravacc wil vaccinfabriek bouwen in Bilthoven: «Moet ons minder afhankelijk maken»» (<https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/2139302/intravacc-wil-vaccinfabriek-bouwen-in-bilthoven-moet-ons-minder-afhankelijk-maken>).

Intravacc ontwikkelt op het moment een nasaal COVID-19-vaccin (Avacc 10) dat zich in fase I van de ontwikkeling bevindt. Dit nasaal vaccin kan bij kamertemperatuur bewaard worden en heeft geen hoog gespecialiseerd personeel nodig om het toedienen. Daarom is dit vaccin van potentieel grote waarde voor lage- en middeninkomenslanden. Intravacc heeft aangegeven dat dit product, indien goedgekeurd, gratis ter beschikking wordt gesteld aan de WHO's Covid-19 Technology Access Pool (C-TAP) zodat daarmee andere producenten dit vaccin ook kunnen maken. De leden van de CDA-fractie vragen of de Minister kan aangeven dat bij een privatisering van Intravacc de bijdrage van Avacc-10 aan C-TAP contractueel vastgelegd moet worden zodat de nieuwe eigenaar dezelfde inzet toont. Is de Minister van plan om erop te sturen dat het delen van kennis/kunde/IP met C-TAP gehandhaafd blijft voor producten tegen COVID-19?

In een eerder artikel in het Financieel dagblad³ heeft de Minister aangegeven de geneesmiddelenontwikkeling bij te willen sturen zodat de grootste gezondheidswinst wordt behaald. De leden van de CDA-fractie vragen hoe de Minister de ontwikkeling van geneesmiddelen denkt bij te kunnen sturen. Is de Minister bereid een minimum van voorwaarden te stellen aan de beschikbaarheid, betaalbaarheid en transparantie van research en development (R&D)-kosten en netto prijs te stellen aan geneesmiddelen die ontwikkeld zijn met publieke middelen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief «Herstart verkoopproces Intravacc B.V.». Zij steunen het besluit om Intravacc B.V. te privatiseren niet en hebben daarom nog een aantal kritische vragen en opmerkingen. Deze leden achten de gegeven onderbouwing van dit besluit onvoldoende. De Minister geeft namelijk als enige argument «dat voor het borgen van de publieke belangen rond leveringszekerheid van vaccins een deelneming in Intravacc B.V. niet de oplossing is». Echter kiest de Minister met dit besluit ervoor om de leveringszekerheid van vaccins nog meer aan de markt over te laten, wat deze leveringszekerheid niet versterkt. Waarom kiest de Minister er dan toch voor om het enige deel van de ontwikkeling van vaccins waar hij direct invloed op heeft, af te stoten?

Waarom is niet gekeken naar opties om de invloed van de Nederlandse overheid op de ontwikkeling en productie van vaccins uit te breiden (eventueel in Europees of internationaal verband), als de publieke controle van enkel Intravacc als onvoldoende werd gezien om de publieke belangen rond de leveringszekerheid van vaccins te borgen? Is de Minister bereid om dit alsnog te onderzoeken?

De leden van de SP-fractie herinneren de Minister eraan dat de aangenomen motie van de leden Van Gerven en Hijink⁴ de regering verzocht «om niet over te gaan tot privatisering van Intravacc». Met het besluit om Intravacc B.V. alsnog te privatiseren gaat de Minister compleet in tegen de intentie en de letterlijke tekst van deze motie. Waarom heeft de Minister ervoor gekozen om deze motie terzijde te schuiven?

De leden van de SP-fractie vragen de Minister hiernaast hoe dit besluit zich verhoudt tot de aangenomen motie van de leden Marijnissen en Pieter Heerma⁵, die de regering verzocht «voor de zomer een voorstel aan

³ FD, 22 juni 2022, «Zorgminister Kuipers wil meer invloed op ontwikkeling nieuwe medicijnen».

⁴ Kamerstuk 31 016, nr. 306.

⁵ Kamerstuk 25 295, nr. 255.

de Kamer voor te leggen over hoe de productie van geneesmiddelen, vaccins en beschermingsmateriaal voor zowel de korte als de lange termijn in ons land en binnen Europa versterkt en uitgebreid kan worden».

De leden van de SP-fractie merken daarnaast op dat de Minister geen voordelen noemt van het privatiseren van Intravacc. Daarentegen zitten er wel grote voordelen aan het in publieke handen houden van Intravacc. Zo houdt de overheid hiermee een voet tussen de deur in de vaccinontwikkeling en stimuleert het Intravacc om het maatschappelijk belang in oogpunt te houden, waarmee het zich kan onderscheiden van puur door winst gedreven farmaceutische bedrijven. Dit onderscheid was bijvoorbeeld duidelijk te zien toen Intravacc toezei de kennis over hun COVID-19-vaccin te delen met C-TAP, terwijl de grote private farmaceuten dit stelselmatig weigerden. Zij vragen de Minister waarom hij alsnog dit besluit neemt, terwijl er dus geen duidelijke voordelen, maar wel duidelijke nadelen van privatisering zijn.

De leden van de SP-fractie concluderen dat het besluit om Intravacc te privatiseren een stap in de verkeerde richting is, waarmee de Minister de ontwikkeling van vaccins nog meer aan commercieel gerichte bedrijven laat. Zij vragen de Minister om deze reden dit besluit terug te draaien. Deze leden vragen de Minister tot slot of hij in ieder geval bereid is om geen onomkeerbare stappen te zetten rondom Intravacc, voordat de Kamer zich in een tweeminutendebat over dit besluit heeft uit kunnen spreken.

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met verbazing kennisgenomen dat het kabinet heeft besloten Intravacc B.V. alsnog te verkopen. De Minister schrijft dat «het publieke belang van leveringszekerheid van vaccins niet automatisch betekent dat dit ook een publieke taak is». Kan de Minister zich nog herinneren dat de regering op 22 juni jongleden op basis van onderzoek stelde dat: «financieel rendement is voor investeerders en farmaceuten leidend bij geneesmiddelenonderzoek»⁶? Genoemde leden vragen hoe deze constatering rijmt met het voornemen om de enige vaccinontwikkelaar in publieke handen alsnog te verkopen.

Hoe coherent is de verkoop van Intravacc B.V. met de zorgen van de regering dat het maatschappelijk rendement te weinig meespeelt bij geneesmiddelenonderzoek⁷? Is de Minister van mening dat het huidige economische farmaceutische systeem werkt, ondanks de hoge prijzen, oneerlijke verdeling van vaccins en wereldwijde tekorten? Is de Minister van mening dat de farmaceutische industrie de publieke belangen dient? Is de Minister zich ervan bewust dat het niet marktpartijen maar de overheid zelf is die verantwoordelijk is voor de bescherming van de gezondheid van burgers en maatregelen moet treffen jegens infectieziekten zoals artikel 22 van de Grondwet stelt en artikel 2 en artikel 8 van het Europese Verdrag van de Rechten van de Mens?

De leden van de GroenLinks-fractie merken op dat Intravacc B.V. momenteel een nasaal COVID-19-vaccin ontwikkelt dat zich in fase 1 van de ontwikkeling bevindt. Dit vaccin heeft behoorlijke voordelen in de

⁶ Rijksoverheid, 22 juni 2022, «Internationaal onderzoek: financieel rendement leidend voor farmaceuten» (<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/06/22/financiering-van-geneesmiddelenonderzoek>).

⁷ Rijksoverheid, 22 juni 2022, «Internationaal onderzoek: financieel rendement leidend voor farmaceuten» (<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/06/22/financiering-van-geneesmiddelenonderzoek>).

toepassing van het COVID 19-vaccin. Intravacc B.V. heeft eerder aangegeven dat dit product bij goedkeuring gratis ter beschikking wordt gesteld aan WHO's COVID 19 Technology Access Pool (C-TAP). Wat betekent de verkoop van Intravacc B.V. met betrekking tot deze belofte? Is de Minister voornemens deze belofte bij de nieuwe eigenaar af te dwingen, wanneer hij alsnog overgaat tot het afkeurenswaardige plan om Intravacc B.V. te verkopen?

De Minister geeft aan dat beleidsdeelname door de Staat in één bedrijf onvoldoende bijdraagt aan een gezond ecosysteem voor vaccinontwikkeling. De leden van de GroenLinks-fractie vragen of gesprekken hebben plaatsgevonden binnen het ministerie en/of binnen de ministerraad om Intravacc B.V. niet af te stoten, maar juist het belang in de sector uit te breiden. Hoeveel denkt de Nederlandse Staat te verdienen aan de verkoop van Intravacc B.V.? Tot slot vragen de voornoemde leden zich af of de Minister de gestelde vragen ieder afzonderlijk kan beantwoorden.

Vragen en opmerkingen van de leden van ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben kennisgenomen van het voornemen van de Minister om de verkoop van de beleidsdeelneming Intravacc B.V. weer op te starten. Zij hebben hier enkele vragen bij.

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat de Minister conform het deelnemingenbeleid 2013 opnieuw heeft gewogen of staatsdeelname in Intravacc nodig is om het publieke belang te borgen. Deze leden merken voor de volledigheid op dat de regering in juli jongstleden een nieuwe nota deelnemingenbeleid 2022 naar de Kamer heeft gestuurd. Zij vragen of dit tot nadere reflecties van de zijde van de Minister leidt.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen om nader toe te lichten op welke wijze de Minister invulling heeft gegeven aan de aanbevelingen bij stap 1 (voornemen) van het besliskader Privatisering en zelfstandiging, dat de Parlementaire Onderzoekscommissie Privatisering/ Zelfstandiging Overheidsdiensten in 2012 heeft opgesteld en daarna door het kabinet is overgenomen. Deze leden vragen om expliciet en afzonderlijk in te gaan op de inhoudelijke en procesmatige richtlijnen die de onderzoekscommissie in haar rapport heeft omschreven. Deze leden vragen tot slot ook of en hoe de Minister de volgende stappen in het besliskader rond Intravacc B.V. gaat invullen en hoe de Kamer hiervan op de hoogte wordt gehouden. Zij vragen nader toe te lichten welke lessen uit de coronacrisis de Minister bij dit besluit betreft. Zij vragen bovendien of er nog alternatieven overwogen zijn en zo ja welke, met een afweging van de bijbehorende voor- en nadelen. Op welk moment overweegt de Minister een ex ante-effectmeting en daaronder een maatschappelijke impacttoets?

De leden van de ChristenUnie-fractie onderstrepen het belang van goede vaccins, juist ook voor lage- en middeninkomenslanden en deze leden zien een verantwoordelijkheid voor de Nederlandse overheid om hieraan bij te dragen. Welke rol speelt het internationale perspectief bij de verkoop van de beleidsdeelneming en het vinden van een nieuwe eigenaar? Wordt bijvoorbeeld een commitment tot het delen van kennis en kunde met C-tap meegewogen?

Indien ook de invoering van een vorm van marktwerking wordt beoogd, dient te worden nagegaan of dit ook daadwerkelijk mogelijk is en welke (extra) beleidsmaatregelen nodig zullen (kunnen) zijn om marktregulering te bereiken. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan het instellen

van onafhankelijk toezicht en een regeling voor klachtrecht. Op welke manier neemt de Minister dit mee?

Vragen en opmerkingen van het lid van de BBB-fractie

Het lid van de BBB heeft kennisgenomen van de Kamerbrief die ingaat op het voornemen de verkoop van Intravacc B.V. te heropstarten, en heeft daarbij nog enkele vragen.

De Minister stelt dat voor het borgen van het publieke belang nodig is dat er een compleet vaccin-ecosysteem is, en dat deelname door de Staat in slechts een bedrijf daar niet aan bijdraagt. Kan de Minister die stelling onderbouwen? Op welke wijze is het publieke belang beter geborgd bij het verkopen van Intravacc B.V.? Het lid van de BBB-fractie is van mening dat het overdragen van fundamentele voorzieningen zoals energie en gezondheidszorg aan de vrije markt een tegengesteld effect gehad hebben. In plaats van dat de kosten gereduceerd werden, zijn de kosten gestegen. Dat is niet zo gek; fundamentele voorzieningen zijn namelijk altijd nodig, mensen kunnen niet zonder. De overheid zou daar verantwoordelijkheid voor moeten dragen. Wat het lid van de BBB-fractie betreft is er een reflectie nodig op de liberalisering van de gezondheidszorg en moet het beleid gekeerd worden. Het behouden van Intravacc B.V. zou in dat kader een mooie eerste stap zijn om kennis en specialisten binnenhuis te houden. Erkent de Minister dat de farmaceutische industrie veelal geen belang hebben bij het onderzoek doen naar vaccins, omdat daar buiten tijden van crisis onvoldoende winst mee behaald kan worden? Verwacht de Minister ook dat de farmaceutische industrie daar voor gecompenseerd moet worden? Kan de Minister een inschatting geven van de kosten die verwacht worden als de farmaceutische industrie gecompenseerd moet worden dergelijk onderzoek naar vaccins ook buiten pandemieën of crisis te handhaven? Kan de Minister garanderen dat die kosten lager zijn dan de kosten om Intravacc B.V. operationeel te houden? Hoeveel is er tijdens de COVID-pandemie gebruikgemaakt van de diensten van Intravacc B.V.?

Kan de Minister uitleggen wat de positieve resultaten geweest zijn om eerder al de productie van vaccins in de verkoop te doen? Wat heeft dat opgeleverd? Was het, als dat onderdeel niet verkocht was, mogelijk geweest zelf COVID-vaccins te produceren? Kan de Minister aangeven of ons dat kosten of tijd had kunnen besparen, nu we door COVID fors hebben moeten investeren in vaccins?

Het lid van de BBB-fractie wil graag een overzicht ontvangen van de kosten en baten van Intravacc B.V. over de afgelopen jaren. Wat zijn de verwachte baten in de toekomst? Klopt het dat er een neusspray-vaccin ontwikkeld is door Intravacc? Hoe gaat de Minister voorkomen dat eventuele opbrengsten daarvan door derden worden opgestreken? Garandeert de Minister dat dit niet zal gebeuren?

Het lid van de BBB-fractie wil afsluiten door ervoor te pleiten dat de overheid fundamentele zaken in eigen handen moet houden. Verkoop Intravacc B.V. niet, integendeel: zorg ervoor dat we privatisering in alle lagen van de gezondheidszorg, onderzoek en ontwikkeling teruggedraaien.

II. Reactie van de Minister

Algemene inleiding

Beschikbaarheid en toegang hebben tot vaccins is een publiek belang. Dat belang behartigen we het beste door in EU verband in te zetten op 1) een goed functionerend vaccin-ecosysteem én 2) door samenwerking in internationaal verband. In het kader van het programma pandemische paraatheid investeren we in beide sporen. Dat ziet u terug in de begroting, in de beleidsagenda pandemische paraatheid⁸ en zal ook onderdeel zijn van de brief over dit programma die in het najaar naar de Kamer gaat.

Allereerst bevorder ik met gerichte programma's de samenwerking tussen onderzoeksinstituten en de industrie. In de COVID-19 pandemie heb ik ervaren dat voor vaccinontwikkeling de epidemiologische, immunologische en virologische kennis afkomstig was van universiteiten en academische ziekenhuizen. Een goed functionerende samenwerking is tijdens een pandemie onmisbaar, omdat meerdere technologieën en inzichten noodzakelijk zijn om te komen tot veilige en goed werkende vaccins en snel opschaalbare inzet daarvan. Juist omdat we ons voorbereiden op onbekende pandemieën en mogelijk nog niet bekende ziekteverwekkers. We weten ook dat we meerdere vaccins nodig zullen hebben; met oog op de werking, veiligheid en beschikbaarheid. Dit hebben we geleerd in de COVID-crisis. We hadden niet genoeg aan het ontwikkelen van één vaccin, maar er is parallel wereldwijd gewerkt aan meerdere vaccins.

Ten tweede zet ik in op internationale samenwerking voor vaccinontwikkeling en productie. Die krijgt invulling met mijn inzet op de EU-autoriteit voor paraatheid en respons inzake noodsituaties op gezondheidsgebied (*Health Emergency Preparedness and Response Authority*: HERA). Deze speelt een belangrijke rol in de vaccinbeschikbaarheid in de EU. Ook de internationale alliantie CEPI (*Coalition for Epidemic Preparedness Innovations*), een wereldwijde coalitie gericht op onderzoek en ontwikkeling van nieuwe vaccins tegen mogelijk pandemische infectieziekten, bevordert de beschikbaarheid. Tenslotte wordt door Nederland op dit onderwerp ook deelgenomen aan *Important Project of Common European Interest* (IPCEI Health), waarmee de samenwerking tussen bedrijfsleven en onderzoeksinstituten zoals universiteiten en academische ziekenhuizen gestimuleerd wordt.

Mijn strategie voor de beschikbaarheid van vaccins richt zich zoals hierboven beschreven op het systeem als geheel en niet op één bedrijf in het bijzonder, of specifieke vaccins of technologieën. Intravacc B.V. is een bedrijf dat zich enerzijds «ontplooit als *contract development en manufacturing organization* («CDMO») die zich bezighoudt met het ontwikkelen van vaccinprocessen op onderzoekschaal (tot en met fase 1&2 klinische studies) ten behoeve van derden. Anderzijds is Intravacc B.V. in opdracht van VWS bezig met het ontwikkelen van een aantal vaccin concepten en het verbeteren van de procestechnologie rondom vaccin ontwikkeling. Dit betekent dat ná de fasen waar Intravacc B.V. zich op richt nog meerdere, meerjarige, ontwikkelingsfasen doorlopen worden om te komen tot een goedgekeurd vaccin dat op grote schaal geproduceerd kan worden. Een dergelijke ontwikkeling vraagt om grote investeringen en die worden uitgevoerd door andere partijen. Daarom zet ik in op stimuleren van een ecosysteem rond vaccinontwikkeling.

⁸ Kamerstuk 25 295, nr. 1836.

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief omtrent de herstart van het verkoopproces van Intravacc B.V. Zij hebben hierbij nog een aantal vragen. Genoemde leden onderschrijven de noodzaak van het borgen van leveringszekerheid van vaccins. Zij lezen dat hiervoor een deelneming in Intravacc B.V. niet de oplossing is. Kan uiteengezet worden welke acties zijn en worden ondernomen om het zogenoemde «vaccin-ecosysteem» in Nederland en de EU te stimuleren met als doel het borgen van leveringszekerheid? Welke andere oplossingen worden overwogen voor het borgen van de leveringszekerheid?

Zoals in de inleiding aangegeven, wordt in het kader van het programma pandemische paraatheid ingezet op een goed functionerend vaccin-ecosysteem in Europa en op samenwerking in EU en internationaal verband.

Investerings in CEPI worden gecontinueerd om vaccinontwikkeling door samenwerking in internationaal verband te bevorderen⁹. Tevens wordt de deelname aan *Important Project of Common European Interest* (IPCEI Health) voortgezet, waarmee de samenwerking tussen bedrijfsleven en onderzoeksinstituten gestimuleerd wordt. Daarnaast starten in 2022 verschillende initiatieven vanuit VWS. Zoals de bijna tien miljoen euro investering in de Thematische Technology Transfer-regeling (TTT¹⁰), die eind dit jaar start. Hiermee wordt ingezet op het benutten van kennis van onderzoeksinstituten naar (preventieve) behandeling van infectieziekten die een pandemie kunnen veroorzaken, waaronder de ontwikkeling van vaccins. Ook wordt ingezet op een impuls, via het expertisecentrum FAST (*Centre for Future Affordable and Sustainable Therapy development*), om de leidende rol die Nederland heeft op het vlak van *regulatory science* voor geneesmiddelen en vaccinontwikkeling verder te versterken. Voor het borgen van leveringszekerheid op het gebied van vaccinproductie zet Nederland hiermee in op Europese samenwerking. Zo wordt via HERA ingezet op het beschikbaar hebben van voldoende opschaalbare productiecapaciteit (EU FAB). Consortia van Nederlandse en Europese bedrijven kunnen hierop inschrijven.

Tevens ontvangen deze leden graag een update omtrent de voortgang van de acties zoals overeengekomen in het vijfjarenprogramma met Intravacc B.V. Kan de Kamer dit vijfjarenprogramma ontvangen? Kan daarbij worden aangegeven welke aanpassingen nodig en mogelijk zijn in dit vijfjarenprogramma naar aanleiding van de voortgang van de acties?

In het vijfjarenprogramma 2021–2025 beschrijft Intravacc B.V. welke projecten in deze periode worden uitgevoerd. Het gaat om projecten op het terrein van het ontwikkelen van een aantal vaccin concepten en het verbeteren van de procestechnologie rondom vaccin ontwikkeling. De inhoud van het vijfjarenprogramma is bedrijfsvertrouwelijk en kan daarom niet openbaar worden gemaakt. We maken afspraken over de uitvoering van de opdrachten met Intravacc B.V. en het bedrijf legt verantwoording aan het Ministerie van VWS af.

Daarnaast heeft Intravacc B.V. in samenspraak met VWS gekozen voor de ontwikkeling van kandidaat vaccins, waaronder *Hand Food & Mouth Disease* (HFMD) (een virusinfectie) en Gonorrhea (een bacteriële infectie).

⁹ <https://www.wur.nl/en/Research-Results/Research-Institutes/BioVeterinary-Research/show-bvr/WBVR-and-CEPI-announce-collaboration-to-evaluate-vaccines-against-the-COVID-19-coronavirus-.htm>.

¹⁰ Meer informatie over de TTT-regeling is beschikbaar via <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/thematische-technology-transfer>.

Intravacc B.V. bevindt zich in een transitie om winstgevend te worden en zichzelf te kunnen financieren. De leden van de VVD-fractie vragen in hoeverre Intravacc B.V. op dit moment afhankelijk is van de door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport uitgezette opdrachten. Hoe wordt de afbouw van deze afhankelijkheid (verder) vormgegeven?

Ter bevordering van de zelfstandigheid loopt momenteel vanuit VWS de vijfjarenopdracht. Met deze opdracht heeft Intravacc B.V. voor een periode van vijf jaar opdrachten en financiering vanuit VWS en kan tegelijkertijd, omdat het geen onderdeel meer is van het ministerie, maar een B.V. is, meer commerciële opdrachten aantrekken. Op deze manier wordt voorzien in zowel continuering, als afbouw van de afhankelijkheid. Het afgelopen jaar had Intravacc B.V. extra opdrachten vanuit VWS, in het kader van de coronapandemie, en daardoor minder ruimte voor commerciële opdrachten. De verwachting voor dit jaar en komende jaren is dat Intravacc B.V. meer commerciële opdrachten gaat aantrekken. Dat is al succesvol als het gaat om een opdracht van de Amerikaanse *National Institute of Allergy and Infectious Diseases* voor verdere ontwikkeling van een gonorroe-vaccin. Daarnaast heeft Intravacc B.V. een contract gesloten met CEPI voor een verdere ontwikkeling van het COVID-19 kandidaat vaccin product.

Intravacc B.V. heeft in 2021 middelen gekregen voor de ontwikkeling van drie COVID-19-vaccins. Wat is de status van deze ontwikkeling op dit moment?

Intravacc B.V. heeft in 2020 een opdracht gekregen voor de ontwikkeling van een COVID-19 vaccin. Deze opdracht is eind 2021 beëindigd, omdat inmiddels voldoende vaccin typen beschikbaar waren die in Nederland worden ingezet. In het kader van crisisbestrijding was er geen noodzaak meer om de ontwikkeling te continueren. Op dit moment loopt bij Intravacc B.V. het onderzoek naar de werking van het OMV-platform. Deze ontwikkeling is bekostigd uit het vijfjaren programma van VWS. Intravacc B.V. ontwikkelt OMV-platform processen met het nasaal COVID-19 vaccin (Avacc 10) als model in een fase 1 onderzoek. Intravacc B.V. heeft hiervoor een contract gesloten met CEPI.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het besluit om de verkoop van Intravacc B.V. door te zetten. Zij hebben begrip voor de wens van verkoop maar vinden het belangrijk dat de publieke waarden goed geborgd zijn. Daartoe hebben deze leden nog enkele vragen.

Genoemde leden begrijpen dat Intravacc B.V. is ondergebracht in een beleidsdeelneming zodat het voormalig dienstonderdeel van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zich verder kon professionaliseren en eenvoudiger kon samenwerken met private partijen. Kan de Minister verder onderbouwen waarom het aandeelhouderschap niet bijdraagt aan het borgen van het publieke belang van vaccinontwikkeling? Aanvullend vragen de leden van de D66-fractie of het in eigen bezit houden van Intravacc B.V. niet kan zorgen voor een leveringszekerheid van vaccins in tijden van een eventuele volgende pandemie. Kan de Minister hierover uitweiden? Heeft Intravacc B.V. een rol gespeeld bij de productie, koop of distributie van de coronavaccins?

Vanuit het publieke belang van vaccinontwikkeling en leveringszekerheid wordt, zoals aangegeven in de inleiding, ingezet op het functioneren van het hele vaccin-ecosysteem. Dit wordt bevorderd met programma's gericht op de samenwerking tussen onderzoeksinstituten en de

industrie. Intravacc B.V. produceert zelf geen vaccins en heeft daarom ook geen rol bij productie, koop of distributie van de coronavaccins. Zoals in de inleiding beschreven, zijn er een groot aantal bedrijven in Nederland en daarbuiten actief om vaccinconcepten te testen en gereed te maken voor grootschalige eindproductie. Intravacc B.V. speelt hierin een bescheiden rol. Mijn conclusie is dat deelname van de Staat in Intravacc B.V. niet nodig is, omdat het de pandemische paraatheid onvoldoende versterkt. Daarom zet ik in op stimuleren van een ecosysteem rond vaccinontwikkeling, omdat we op voorhand niet kunnen voorspellen welke technologie bij een volgende pandemie nodig is.

Het stemt de leden van de D66-fractie tevreden dat de Minister de staatsdeelneming in Intravacc opnieuw heeft afgewogen conform het beleidskader Deelnemingenbeleid 2013. In het nieuwe beleidskader Deelnemingenbeleid heeft de Minister een aantal kernvragen geformuleerd om af te wegen of een rol van de Staat gerechtvaardigd is bij een bedrijf. Deze leden vragen of deze kernvragen in het afwegingskader staatsdeelnemingen ook zijn beantwoord bij de afweging om het publieke belang in Intravacc B.V. af te bouwen. Indien dit het geval is, vragen deze leden of de antwoorden uit dit afwegingskader met de Kamer gedeeld kunnen worden.

Ik heb tegen de achtergrond van de kernvragen uit de nieuwe Nota Deelnemingenbeleid rijksoverheid 2022 (Kamerstuk 28 165, nr. 370) een beoordeling gemaakt van de situatie van Intravacc B.V. in relatie tot het borgen van publieke belangen in de gehele keten van vaccinontwikkeling. De uitkomst is dat met de deelname van de Staat in één klein bedrijf dat specifieke vaccinontwikkeling uitvoert de publieke belangen in het kader van pandemische paraatheid niet kunnen worden geborgd. Daarvoor is een goed functionerend vaccin-ecosysteem in Europees verband nodig.

Intravacc B.V. heeft als bedrijf betere mogelijkheden om benodigde investeringen aan te trekken om zo een bijdrage te kunnen leveren aan het ecosysteem in samenwerking met anderen, dan als beleidsdeelneming.

In een opiniestuk in het NRC van 26 augustus jl. lezen de leden van de D66-fractie dat de directeur van Wemos spreekt van een gemiste kans om financiële belangen te verbinden met maatschappelijke belangen¹¹. Genoemde leden vragen om een reactie van de Minister op deze brief.

De overgang van de vaccin ontwikkelingstaak, voorheen RIVM, later Nederlands Vaccin Instituut (NVI) en nu Intravacc B.V., naar de markt kent een lange aanlooptijd. Tijdens dit proces is duidelijk geworden, zoals ook in het opiniestuk benoemd, dat een nieuw businessmodel nodig is voor Intravacc B.V. In tegenstelling tot aannames in het opiniestuk van Wemos produceert Intravacc B.V. geen vaccins, maar houdt zich bezig met vaccinprocestechnologie, hetgeen inhoudt dat Intravacc B.V. een deel van de vaccinontwikkeling uitvoert. In het nieuwe businessmodel voor Intravacc B.V. staan investeringen van externe partijen en economisch rendement meer centraal. Juist de positie van Intravacc B.V. als bedrijf, los van de overheid, maakt het mogelijk om de benodigde investeringen aan te trekken.

Kan de Minister toelichten welke waarborgen er zijn dat Intravacc B.V. na privatisering zich blijft inzetten voor maatschappelijke belangen? Voorts vragen zij de Minister om specifiek in te gaan op waarborgen om

¹¹ NRC, 26 augustus 2022, «Houd vaccinontwikkelaar Intravacc B.V. in handen van de overheid» (<https://www.nrc.nl/nieuws/2022/08/25/houd-vaccinontwikkelaar-Intravacc-B.V.-in-handen-van-de-overheid-a4139868>).

onderzoek naar en ontwikkeling van vaccins tegen veelvoorkomende ziekten te stimuleren.

Bij de beoordeling van de potentiële kopers zal ik criteria als reputatie, financiële stabiliteit van de potentiële kopers en het continueren van huidige contractuele afspraken laten meewegen. Tevens zullen de strategische en inhoudelijke plannen die het bedrijf heeft t.a.v. Intravacc B.V. worden meegewogen, zodat indien daartoe met publiek budget ontwikkelde producten behoren, de Staat deze kan blijven afnemen tegen maatschappelijk aanvaardbare prijzen. Dit betekent dat de overheid de ontwikkeling in bepaalde fasen wel financiert, maar dat bij de uiteindelijke productie en afzet in Nederland deze ontwikkelkosten niet in de prijsbepaling opnieuw zijn meegenomen. De biedingen en plannen voor de toekomst van potentiële kopers zal ik beoordelen op de daarin beschreven inzet voor het behoud van voor Nederland en de EU cruciale kennis en know how, maar in juridische zin kan ik op voorhand geen partijen uitsluiten. Intravacc B.V. heeft een contract gesloten met CEPI voor een verdere ontwikkeling van het COVID-19 kandidaat vaccin product. Dit is een goed voorbeeld van hoe Intravacc B.V. zelfstandig een rol kan oppakken in het Europese ecosysteem. Zoals in de inleiding aangegeven, richt de strategie voor de beschikbaarheid van vaccins zich op het systeem als geheel en niet op één bedrijf of specifieke vaccins of technologieën. Op dit moment zijn voor diverse veel voorkomende ziekte al vaccins beschikbaar. De markt ontwikkelt in samenwerking met onderzoeksinstellingen nieuwe vaccins. Ik bevorder vanuit het publieke belang rond pandemische paraatheid met gerichte programma's de samenwerking tussen onderzoeksinstellingen en de industrie.

De leden van de D66-fractie lezen dat, bij daadwerkelijke verkoop, de opbrengst ten goede komt aan de algemene middelen bij het Ministerie van Financiën. Kan de Minister hier verder op ingaan? Is er een mogelijkheid dat de middelen een bestemming krijgen bij bijvoorbeeld preventieve gezondheidszorg?

De Staat is de enige aandeelhouder van Intravacc B.V. De verkoop van Intravacc B.V. betreft daarom een aandelenoverdracht van alle aandelen Intravacc B.V. Er is dan ook sprake van vervreemding van staatsbezit. De verkoop van een beleidsdeelneming wordt door Eurostat en het CBS aangemerkt als een financiële transactie. Financiële transacties tellen niet mee voor het EMU-saldo. De ontvangsten uit financiële transacties vallen daarmee buiten het uitgavenplafond en komen één-op-één ten gunste van de EMU-schuld. Deze ontvangsten kunnen daarom niet ingezet worden ter dekking van extra uitgaven elders.

Genoemde leden lezen dat het mogelijk is om in het verkooptraject bepaalde eisen aan de kopers te stellen. Kan de Minister aangeven welke eisen er dit geval in overweging zijn? Deze leden hechten grote waarde aan transparantie en eerlijke prijzen van genees- en hulpmiddelen. Zij vragen daarom of de Minister kan aangeven of deze doelstellingen ook onderdeel zijn van de potentiële eisen aan de kopers. Tot slot vragen de leden van de D66-fractie, met het oog op het borgen van de leveringszekerheid, naar de eisen die worden gesteld aan de potentiële koper van Intravacc B.V. Richt de Minister zich in de eerste plaats op verkoop aan een Europese partij, waarbij de leveringszekerheid mogelijk beter geborgd kan worden, of heeft de Minister geen eisen geformuleerd ten aanzien van de herkomst van de kopende partij? Genoemde leden vragen op welke wijze wordt ingezet op de ontwikkeling en waarborging van vaccinatievoorzieningen in Europa die ons kunnen helpen bij een mogelijke volgende pandemie.

Ten behoeve van het openbare en transparante verkoopproces van (de aandelen in) Intravacc B.V. wordt een verkoopstrategie opgesteld, zoals hierboven beschreven, bestaande uit uitsluitingsgronden en selectiecriteria.

Indien een uitsluitingsgrond van toepassing is, bijvoorbeeld als de potentiële koper is onderworpen aan sanctiemaatregelen van de VN of EU, wordt die partij uitgesloten van deelname.

In het geval van selectiecriteria betreft het de integrale afweging van alle criteria. De biedingen inclusief plannen voor de toekomst met de daarin beschreven inzet voor het behoud van voor Nederland en de EU cruciale kennis en know how worden beoordeeld, maar in juridische zin kan ik op voorhand geen partijen uit specifieke landen uitsluiten. In het kader van het programma pandemische paraatheid wordt ingezet op samenwerking in de EU ten aanzien van vaccin beschikbaarheid en voldoende opschaalbare productiecapaciteit. Zoals vermeld wordt daarnaast ingezet op het EU Horizon programma *Pandemic Preparedness*. Ook zet de EU met HERA in op het onderzoek naar effectieve en veilige medische therapieën.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben met teleurstelling kennisgenomen van de brief van de Minister met daarin het voornemen om het verkoopproces van Intravacc B.V. weer op te starten. Deze leden hebben daarover nog enkele vragen en opmerkingen. Zij vragen in hoeverre de beleidsdeelneming van VWS in Intravacc niet functioneert. Dit gaf Intravacc immers al de ruimte om zich verder te professionaliseren en eenvoudiger samen te werken met private partijen? Wat zijn nu concreet de bezwaren tegen de huidige situatie waardoor de Minister het voornemen heeft om de beleidsdeelneming te verkopen?

Intravacc B.V. is, voor een periode van maximaal 2 jaar, een tijdelijke beleidsdeelneming geworden tijdens de coronapandemie. De intentie was al lange tijd om Intravacc B.V. op afstand te plaatsen met behoud van borging van publieke belangen, middels het vijfjarenprogramma, waarbij de nadere afweging is overgelaten aan het huidige kabinet. Deze afweging is gemaakt en kenbaar gemaakt aan uw Kamer in de brief¹² over de herstart van het verkoopproces Intravacc B.V. naar aanleiding waarvan u dit Schriftelijk Overleg heeft geïnitieerd.

Zoals vermeld in de inleiding, richt de strategie voor de beschikbaarheid van vaccins voor pandemische paraatheid zich op het systeem als geheel en niet op één bedrijf of specifieke vaccins of technologieën. De markt in samenwerking met onderzoeksinstellingen zoals universiteiten en academische ziekenhuizen ontwikkelt nieuwe vaccins. De hoge investeringen van de Staat in een klein bedrijf dat zich bezighoudt met het ontwikkelen van vaccin processen op onderzoekschaal (tot en met fase 1&2 klinische studies) ten behoeve van derden, zal de pandemische paraatheid niet effectief versterken, omdat we niet weten welke technologie bij een volgende pandemie nodig is. De periode dat Intravacc B.V. een beleidsdeelneming is (vanaf 1 januari 2021), is door het bestuur van Intravacc B.V. benut om het bedrijf te professionaliseren en zelfstandiger te positioneren om tot verkoop over te kunnen gaan. Intravacc B.V. heeft behoefte aan een kapitaalkrachtige investeerder die Intravacc B.V. wil steunen in de ontwikkeling naar een bedrijf dat onafhankelijk is van VWS. De vorm van beleidsdeelneming is gekozen in het licht van de voorgenomen verkoop en daarmee bedoeld als tijdelijke vorm, tijdens de overgangsfase naar de markt.

¹² Kamerstuk 34 951, nr. 7.

Genoemde leden vragen hoe met de verkoop van Intravacc B.V. het nationaal belang geborgd wordt bij de ontwikkeling van vaccins. Deze leden zien juist graag een grotere rol van de overheid bij vaccinontwikkeling in Nederland. Welke rol heeft de overheid nog na verkoop? De leden van de PVV-fractie willen voorts weten hoe de verkoop strookt met het voornemen van pandemische paraatheid.

Bij voorgaand antwoord is uiteengezet hoe de publieke belangen in vaccinontwikkeling worden geborgd, namelijk met gerichte programma's die de samenwerking tussen onderzoeksinstituten en de industrie bevorderen. Deze acties vindt u terug in beleidsagenda pandemische paraatheid, zoals eerder genoemd in de inleiding. De overheid zal na de verkoop van Intravacc B.V. geen formele rol meer hebben in het bedrijf. Intravacc B.V. kan wel via de reguliere aanbestedingsregels mededingen met opdrachten die het Rijk uitzet.

De leden van de PVV-fractie lezen in de brief dat Intravacc B.V. geen vaccins produceert maar slechts een rol heeft in de ontwikkeling van vaccins. Zij vragen hoe het staat met de bouw van de Multi Purpose Vaccine Production Plant (MPVPP). Een vaccinfabriek met een beoogde capaciteit voor batches van tussen de 40 tot 200 miljoen doses per jaar, volgens het persbericht van Intravacc.

Het idee van een Multi Purpose Vaccine Production Plant (MPVPP) is ontstaan ten tijde van de pandemie. De heer Schikan heeft, als Vaccin Gezant dit idee destijds voor Nederland onderzocht in een taskforce waarin Intravacc B.V. heeft meegedacht. De heer Schikan noemde in het rapport¹³ de MPVPP in Nederland als onderdeel van een nog te vormen consortium. Zoals eerder aan uw Kamer gemeld¹⁴ sluit Nederland aan bij de internationale vaccin productieketen. Daarom wordt nu in EU verband samengewerkt met de inmiddels operationele HERA aan voldoende opschaalbare productiecapaciteit, met name door EU FAB¹⁵. Door deze samenwerking kan bestaande (warme) vaccin productiecapaciteit tijdens pandemieën ingezet worden voor de productie van pandemische vaccins voor de EU.

De leden van de PVV-fractie vinden het nog steeds onverstandig Intravacc B.V. te verkopen gezien het belang van vaccins en de pandemische paraatheid en vragen de Minister de herstart van de verkoop te heroverwegen.

Ik zie geen aanleiding mijn beslissing te heroverwegen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het voornemen van de Minister om het verkoopproces van de beleidsdeelneming Intravacc B.V. te hervatten. Deze leden hebben hier enkele vragen bij. De Minister schrijft dat Intravacc B.V. geen vaccins produceert, maar een rol speelt in de ontwikkeling van vaccins. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister hoe zij de berichtgeving uit februari 2021 in dit verband moeten lezen, waarin Intravacc aankondigde binnen 2,5 jaar een nieuwe vaccinfabriek te willen bouwen waar jaarlijks 40 tot 200 miljoen

¹³ Vaccins van productie tot preparedness | Rapport | Rijksoverheid.nl.

¹⁴ Kamerstuk 25 295, nr. 1396.

¹⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/FS_22_2664.

doses vaccin geproduceerd kunnen worden¹⁶. Zijn deze plannen geannuleerd? Wat vindt de Minister überhaupt van het idee van een productiefaciliteit voor vaccins die een «waakvlamfunctie» zou kunnen krijgen voor het geval er een nieuwe pandemie uit zou breken?

Intravacc B.V. is een klein bedrijf dat zich enerzijds ontplooit als «contract development en manufacturing organization» («CDMO») die zich bezighoudt met het ontwikkelen van vaccinprocessen op onderzoeksschaal (tot en met fase 1&2 klinische studies) ten behoeve van derden. Anderzijds is Intravacc B.V., middels het vijfjarenprogramma in opdracht van VWS bezig met het ontwikkelen van een aantal vaccin concepten en het verbeteren van de procestechnologie rondom vaccin ontwikkeling. Als het gaat om een zogenaamde «nieuwe vaccinfabriek» denk ik dat wordt gerefereerd aan de berichtgeving in februari 2021 rond plannen van de *Multi Purpose Vaccine Production Plant* (MPVPP). De heer Schikan heeft, als Vaccin Gezant dit idee destijds voor Nederland onderzocht in een taskforce waarin Intravacc B.V. heeft meegedacht. De heer Schikan noemde in het rapport¹⁷ de MPVPP in Nederland als onderdeel van een nog te vormen consortium. Zoals eerder aan uw Kamer gemeld¹⁸ sluit Nederland aan bij de internationale vaccin productieketen. Daarom wordt nu in EU verband samengewerkt met de inmiddels operationele HERA aan voldoende opschaalbare productiecapaciteit, met name door EU FAB¹⁹. Door deze samenwerking kan bestaande (warme) vaccin productiecapaciteit tijdens pandemieën ingezet worden voor de productie van pandemische vaccins voor de EU.²⁰

Is de Minister niet bezorgd dat met de verkoop van Intravacc B.V. de marktmacht nog verder geconcentreerd kan gaan worden met eigendom buiten de EU? Zoals bekend is de huidige producent Bilthoven Biologicals (BBIO) immers in 2011 verkocht aan het Serum Institute in India dat 60% van de wereldwijde vaccinmarkt bezit. Wat betekent een dergelijke concentratie van marktmacht buiten Europa voor de pandemische paraatheid van Nederland?

Het hoge percentage van 60% komt voor een belangrijk deel door de grote bijdrage (in aantallen) van India aan programma's van organisaties als Unicef en de Wereldgezondheidsorganisatie. Volgens het aangehaalde artikel komt voor deze mondiale programma's zelfs 80% uit India. India levert met enkele bedrijven een grote bijdrage aan de gezondheid van heel veel mensen in *Low- or Middle-Income Countries* (LMIC). De meeste grote vaccinbedrijven zijn voornamelijk in de Verenigde Staten en Europa gevestigd en hebben het grootste aandeel in de handel²¹. De marktconcentratie ligt dus niet buiten Europa en ik ben niet bezorgd dat de marktmacht buiten de EU komt te liggen.

Het is volgens de Minister mogelijk om in het verkooptraject aan kopers van tevoren bepaalde eisen te stellen, om zo publieke belangen te borgen en te waarborgen dat bijvoorbeeld tot op zekere hoogte kennis en werkgelegenheid in Europa behouden zal blijven. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister nader toe te lichten welke eisen hij hiertoe zal stellen. Is de Minister het met deze leden eens dat in ieder geval

¹⁶ RTV Utrecht, 19 februari 2022, «Intravacc wil vaccinfabriek bouwen in Bilthoven: «Moet ons minder afhankelijk maken»» (<https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/2139302/intravacc-wil-vaccinfabriek-bouwen-in-bilthoven-moet-ons-minder-afhankelijk-maken>).

¹⁷ Vaccins van productie tot preparedness | Rapport | Rijksoverheid.nl.

¹⁸ Kamerstuk 25 295, nr. 1396.

¹⁹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/FS_22_2664.

²⁰ Kamerstuk 25 295, nr. 1063.

²¹ Bron <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7151793/>.

vastgelegd moet worden dat het bedrijf niet kan worden (door)verkocht aan een bedrijf buiten de EU? Zo nee, waarom niet?

Ten behoeve van het openbare en transparante verkoopproces van (de aandelen in) Intravacc B.V. zal ik een verkoopstrategie opstellen bestaande uit uitsluitingsgronden en selectiecriteria.

Indien een uitsluitingsgrond van toepassing is, bijvoorbeeld als de potentiële koper is onderworpen aan sanctiemaatregelen van de VN of EU, wordt die partij uitgesloten van deelname.

Bij de beoordeling van de potentiële kopers zal ik criteria als reputatie, financiële stabiliteit van de potentiële kopers en het continueren van huidige contractuele afspraken laten meewegen. Tevens zullen de strategische en inhoudelijke plannen die het bedrijf heeft t.a.v. Intravacc B.V. worden meegewogen, zodat indien daartoe met publiek budget ontwikkelde producten behoren, de Staat deze kan blijven afnemen tegen maatschappelijk aanvaardbare prijzen. Dit betekent dat de overheid de ontwikkeling in bepaalde fasen wel financiert, maar dat bij de uiteindelijke productie en afzet in Nederland deze ontwikkelkosten niet in de prijsbepaling opnieuw zijn meegenomen. De plannen van potentiële kopers zal ik beoordelen op de daarin beschreven inzet voor het behoud van voor Nederland en de EU cruciale kennis en know how, maar in juridische zin kan ik op voorhand geen partijen uitsluiten.

Intravacc ontwikkelt op het moment een nasaal COVID-19-vaccin (Avacc 10) dat zich in fase I van de ontwikkeling bevindt. Dit nasaal vaccin kan bij kamertemperatuur bewaard worden en heeft geen hoog gespecialiseerd personeel nodig om het toedienen. Daarom is dit vaccin van potentieel grote waarde voor lage- en middeninkomenslanden. Intravacc heeft aangegeven dat dit product, indien goedgekeurd, gratis ter beschikking wordt gesteld aan de WHO's Covid-19 Technology Access Pool (C-TAP) zodat daarmee andere producenten dit vaccin ook kunnen maken. De leden van de CDA-fractie vragen of de Minister kan aangeven dat bij een privatisering van Intravacc de bijdrage van Avacc-10 aan C-TAP contractueel vastgelegd moet worden zodat de nieuwe eigenaar dezelfde inzet toont. Is de Minister van plan om erop te sturen dat het delen van kennis/kunde/IP met C-TAP gehandhaafd blijft voor producten tegen COVID-19?

Er is door Intravacc B.V. tijdens de COVID-19 pandemie de intentie uitgesproken tot opname van een COVID-19 vaccintechnologie in C-TAP. Momenteel is dit kandidaat-product nog in ontwikkeling en om die reden is niet te voorzien of dit leidt tot opname in C-TAP. Ik zal om die reden deze eis contractueel niet van te voren aan partijen stellen, maar zoals hierboven beschreven worden de inhoudelijke plannen van partijen wel beoordeeld op hun visie om deze intentie tot opname in C-TAP te continueren.

In een eerder artikel in het Financieel dagblad²² heeft de Minister aangegeven de geneesmiddelenontwikkeling bij te willen sturen zodat de grootste gezondheidswinst wordt behaald. De leden van de CDA-fractie vragen hoe de Minister de ontwikkeling van geneesmiddelen denkt bij te kunnen sturen. Is de Minister bereid een minimum van voorwaarden te stellen aan de beschikbaarheid, betaalbaarheid en transparantie van research en development (R&D)-kosten en netto prijs te stellen aan geneesmiddelen die ontwikkeld zijn met publieke middelen?

²² FD, 22 juni 2022, «Zorgminister Kuipers wil meer invloed op ontwikkeling nieuwe medicijnen».

Graag verwijs ik naar de brief welke ik hierover met de kamer heb gedeeld²³. Zoals hierin aangegeven is het van belang dat we publieke en private belangen met elkaar verbinden. Geneesmiddelenontwikkeling is complex en kostbaar en vraagt kennis en expertise van alle betrokken partijen. Het publieke belang is zeker gediend met de ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen waaronder vaccins. Wel ben ik kritisch op de toegevoegde waarde van geneesmiddelen die worden ontwikkeld, of juist degene die nog niet worden ontwikkeld. Vandaar mijn uitnodiging om in gesprek te gaan met de sector over welke nieuwe geneesmiddelen wij graag ontwikkeld zien en wat we bereid zijn om daarvoor te betalen. Daarnaast wordt momenteel gewerkt aan een beleidsagenda leveringszekerheid, waarin nader wordt uitgewerkt, mede op basis van eigen onderzoek, wat de mogelijkheden zijn ten aanzien van de door u genoemde voorwaarden. Binnenkort zult u de eerste resultaten van dit onderzoek ontvangen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief «Herstart verkoopproces Intravacc B.V.». Zij steunen het besluit om Intravacc B.V. te privatiseren niet en hebben daarom nog een aantal kritische vragen en opmerkingen. Deze leden achten de gegeven onderbouwing van dit besluit onvoldoende. De Minister geeft namelijk als enige argument «dat voor het borgen van de publieke belangen rond leveringszekerheid van vaccins een deelneming in Intravacc B.V. niet de oplossing is». Echter kiest de Minister met dit besluit ervoor om de leveringszekerheid van vaccins nog meer aan de markt over te laten, wat deze leveringszekerheid niet versterkt. Waarom kiest de Minister er dan toch voor om het enige deel van de ontwikkeling van vaccins waar hij direct invloed op heeft, af te stoten?

Waarom is niet gekeken naar opties om de invloed van de Nederlandse overheid op de ontwikkeling en productie van vaccins uit te breiden (eventueel in Europees of internationaal verband), als de publieke controle van enkel Intravacc als onvoldoende werd gezien om de publieke belangen rond de leveringszekerheid van vaccins te borgen? Is de Minister bereid om dit alsnog te onderzoeken?

Zoals vermeld in de inleiding, zet ik vanuit het publieke belang in op het functioneren van het gehele vaccin-ecosysteem. Ik zie daarom geen reden om verder onderzoek te doen naar mogelijkheden om als overheid zelf vaccins te produceren of een eigenstandige, bedrijfsmatige rol te hebben in vaccinontwikkeling. Dit zie ik niet als overheidstaak. De markt in samenwerking met onderzoeksinstellingen ontwikkelt nieuwe vaccins.

De leden van de SP-fractie herinneren de Minister eraan dat de aangenomen motie van de leden Van Gerven en Hijink²⁴ de regering verzocht «om niet over te gaan tot privatisering van Intravacc». Met het besluit om Intravacc B.V. alsnog te privatiseren gaat de Minister compleet in tegen de intentie en de letterlijke tekst van deze motie. Waarom heeft de Minister ervoor gekozen om deze motie terzijde te schuiven?

Nadat het verkoopproces door mijn voorganger in april 2020 tijdelijk on hold is gezet, is besloten dat Intravacc B.V. als tijdelijke beleidsdeelneming voor een periode van maximaal 2 jaar verder zou gaan. De definitieve verkoop is daarmee uitgesteld en de aandelen in de B.V. bleven tijdelijk in handen van de Staat, vanwege de extra noodzaak van het borgen van publieke belangen rond vaccinontwikkeling in de coronapandemie.

²³ Kamerstuk 29 477, nr. 765.

²⁴ Kamerstuk 31 016, nr. 306.

Daarmee heeft mijn voorganger aan de motie voldaan. Het nieuwe kabinet zou hierin een nadere afweging maken, waarbij de intentie bleef Intravacc B.V. op afstand te plaatsen met behoud van borging van publieke belangen. Dit voorjaar heb ik daarom opnieuw de afweging gemaakt over een passend vervolg.

Doorslaggevend bij mijn besluit het verkoopproces van Intravacc B.V. te herstarten, is dat voor het borgen van de publieke belangen in het kader van pandemische paraatheid een deelname van de Staat in één klein bedrijf de pandemische paraatheid niet effectief versterkt.

Ter illustratie: de cumulatieve kosten voor het onderzoeks- en ontwikkelingsproces voor één vaccin tot de fase dat deze op grote groepen getest kan worden, worden in de Lancet in 2016 op minimaal 319–469 miljoen dollar geschat²⁵. Ik richt mij daarom op de ontwikkeling van een Europees ecosysteem en internationale samenwerking om samen met de markt deze kosten te dragen en zo de kans op het succesvol ontwikkelen van veilige en werkzame vaccins te vergroten.

De leden van de SP-fractie vragen de Minister hiernaast hoe dit besluit zich verhoudt tot de aangenomen motie van de leden Marijnissen en Pieter Heerma²⁶, die de regering verzocht «voor de zomer een voorstel aan de Kamer voor te leggen over hoe de productie van geneesmiddelen, vaccins en beschermingsmateriaal voor zowel de korte als de lange termijn in ons land en binnen Europa versterkt en uitgebreid kan worden».

Ter uitvoering van de motie van de leden Marijnissen en Pieter Heerma heeft de voormalig Minister MZS uw Kamer een voorstel toegezonden voor de versterking en uitbreiding van de productie van geneesmiddelen, vaccins en beschermingsmateriaal voor zowel de korte termijn als de lange termijn in ons land en Europa.²⁷ Daarin wordt het belang geschat van het stimuleren van de ontwikkeling van vaccins evenals internationale samenwerking op dat vlak, hetgeen ik onderschrijf. Intravacc B.V. kan als bedrijf in private handen bijdragen aan vaccinontwikkeling in samenwerking met andere partijen zoals beoogd met de beleidsagenda pandemische paraatheid, zoals ik heb toegelicht in de brief van 6 juli jl. Daarmee sluit dit aan op het voorstel dat in reactie op de motie van de leden Marijnissen en Pieter Heerma aan uw Kamer is toegezonden.

De leden van de SP-fractie merken daarnaast op dat de Minister geen voordelen noemt van het privatiseren van Intravacc. Daarentegen zitten er wel grote voordelen aan het in publieke handen houden van Intravacc. Zo houdt de overheid hiermee een voet tussen de deur in de vaccinontwikkeling en stimuleert het Intravacc om het maatschappelijk belang in oogpunt te houden, waarmee het zich kan onderscheiden van puur door winst gedreven farmaceutische bedrijven. Dit onderscheid was bijvoorbeeld duidelijk te zien toen Intravacc toezet de kennis over hun COVID-19-vaccin te delen met C-TAP, terwijl de grote private farmaceuten dit stelselmatig weigerden. Zij vragen de Minister waarom hij alsnog dit besluit neemt, terwijl er dus geen duidelijke voordelen, maar wel duidelijke nadelen van privatisering zijn.

In mijn nadere afweging op het besluit tot herstart van de verkoop is duidelijk geworden welke voordelen privatisering biedt. De deelname van de Staat in één klein bedrijf dat specifieke vaccinontwikkeling uitvoert zal de pandemische paraatheid onvoldoende versterken. Daarom zet ik in op stimuleren van een ecosysteem rond vaccinontwikkeling. Na verkoop van

²⁵ Estimating the cost of vaccine development against epidemic infectious diseases: a cost minimisation study – The Lancet Global Health.

²⁶ Kamerstuk 25 295, nr. 255.

²⁷ Kamerstuk 25 295, nr. 454.

Intravacc B.V. kan het bedrijf effectiever samenwerkingen aangaan en de benodigde investeringen aantrekken om een bijdrage te kunnen leveren aan vaccin procestechnologie ontwikkeling.

Er is door Intravacc B.V., tijdens de coronapandemie, een intentie uitgesproken tot opname in C-TAP. Momenteel is dit kandidaat-product nog in ontwikkeling en om die reden niet te voorzien of dit leidt tot opname in C-TAP. Ik zal om die reden deze eis contractueel niet van te voren aan partijen stellen, maar de inhoudelijke plannen van partijen wel beoordelen op hun visie om deze intentie tot opname in C-TAP te continueren.

De leden van de SP-fractie concluderen dat het besluit om Intravacc te privatiseren een stap in de verkeerde richting is, waarmee de Minister de ontwikkeling van vaccins nog meer aan commercieel gerichte bedrijven laat. Zij vragen de Minister om deze reden dit besluit terug te draaien. Deze leden vragen de Minister tot slot of hij in ieder geval bereid is om geen onomkeerbare stappen te zetten rondom Intravacc, voordat de Kamer zich in een tweeminutendebat over dit besluit heeft uit kunnen spreken.

Gelet op de nieuwe afweging die ik heb gemaakt, blijf ik voorstander van de verkoop van Intravacc B.V. Met de start van de daadwerkelijke verkoop wordt gewacht tot dat de Kamer kennis heeft kunnen nemen van deze antwoorden. In de tussentijd gaan intern voorbereidingen door ten behoeve van het verkoopproces, waaronder het formuleren van de verkoopstrategie.

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met verbazing kennisgenomen dat het kabinet heeft besloten Intravacc B.V. alsnog te verkopen. De Minister schrijft dat «het publieke belang van leveringszekerheid van vaccins niet automatisch betekent dat dit ook een publieke taak is». Kan de Minister zich nog herinneren dat de regering op 22 juni jongleden op basis van onderzoek stelde dat: «financieel rendement is voor investeerders en farmaceuten leidend bij geneesmiddelenonderzoek»²⁸? Genoemde leden vragen hoe deze constatering rijmt met het voornemen om de enige vaccinontwikkelaar in publieke handen alsnog te verkopen.

Ja, dit kan ik mij herinneren. De conclusie waaraan u refereert volgde na een uitgebreid onderzoek naar vele verschillende casussen. Dit betekent niet dat deze op elke situatie van toepassing is. Tot nu toe zijn alleen voorbereidingen voor de verkoop begonnen en is nog geen private investeerder voor Intravacc B.V. in beeld. Ik kan dus ook niet speculeren naar specifieke drijfveren. Wel wil ik opmerken dat het maatschappelijke rendement gediend is bij de succesvolle ontwikkeling van nieuwe vaccins door de markt. Het is mijn overtuiging dat de kans hierop toeneemt wanneer Intravacc B.V. zelfstandig, los van de overheid, opereert.

Hoe coherent is de verkoop van Intravacc B.V. met de zorgen van de regering dat het maatschappelijk rendement te weinig meespeelt bij geneesmiddelenonderzoek²⁹? Is de Minister van mening dat het huidige economische farmaceutische systeem werkt, ondanks de hoge prijzen,

²⁸ Rijksoverheid, 22 juni 2022, «Internationaal onderzoek: financieel rendement leidend voor farmaceuten» (<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/06/22/financiering-van-geneesmiddelenonderzoek>).

²⁹ Rijksoverheid, 22 juni 2022, «Internationaal onderzoek: financieel rendement leidend voor farmaceuten» (<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/06/22/financiering-van-geneesmiddelenonderzoek>).

oneerlijke verdeling van vaccins en wereldwijde tekorten? Is de Minister van mening dat de farmaceutische industrie de publieke belangen dient?

Deze is coherent, zie ook mijn antwoord op uw vorige vraag. Het huidige economische farmaceutische systeem heeft ons veel gebracht in de vorm van innovatieve geneesmiddelen en vaccins. Er is echter ruimte voor verbetering, zoals we elk systeem kritisch blijven evalueren. U refereert zelf aan het onderzoek naar de financiering van geneesmiddelenonderzoek dat ik met uw Kamer heb gedeeld. Ik heb in mijn begeleidend schrijven destijds aangegeven dat ik over dit systeem in gesprek wil. Concreet zie ik ruimte om een duidelijker signaal af te geven wat we bereid zijn te betalen voor welk type geneesmiddelen. De invulling van wat dit betekent, vraagt een brede discussie, ook met uw Kamer.

Is de Minister zich ervan bewust dat het niet marktpartijen maar de overheid zelf is die verantwoordelijk is voor de bescherming van de gezondheid van burgers en maatregelen moet treffen jegens infectieziekten zoals artikel 22 van de Grondwet stelt en artikel 2 en artikel 8 van het Europese Verdrag van de Rechten van de Mens?

Ik acht het van belang dat we publieke en private belangen met elkaar verbinden. Geneesmiddelenontwikkeling is complex en kostbaar, en vraagt kennis en expertise van alle betrokken partijen. Het publieke belang is zeker gediend met de ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen, waaronder vaccins. Wel ben ik kritisch op de toegevoegde waarde van de geneesmiddelen die worden ontwikkeld, of juist degene die nog niet worden ontwikkeld. Vandaar ook mijn uitnodiging om in gesprek te gaan over welke nieuwe geneesmiddelen wij graag ontwikkeld zien, en wat we bereid zijn om daarvoor te betalen.

Artikel 22 van de Grondwet stelt inderdaad dat de overheid maatregelen moet treffen ter bevordering van de volksgezondheid. Ter invulling van die taak is voor de publieke gezondheidszorg en de bestrijding van infectieziekten in de Wet publieke gezondheid een stelsel met rollen voor onder andere het RIVM, gemeenten en de GGD'en voorzien. Artikel 22 van de Grondwet laat onverlet dat ook marktpartijen een rol kunnen spelen in het stelsel, zoals bij de productie van vaccins.

De leden van de GroenLinks-fractie merken op dat Intravacc B.V. momenteel een nasaal COVID-19-vaccin ontwikkelt dat zich in fase 1 van de ontwikkeling bevindt. Dit vaccin heeft behoorlijke voordelen in de toepassing van het COVID-vaccin. Intravacc B.V. heeft eerder aangegeven dat dit product bij goedkeuring gratis ter beschikking wordt gesteld aan WHO's COVID-19 Technology Access Pool (C-TAP). Wat betekent de verkoop van Intravacc B.V. met betrekking tot deze belofte? Is de Minister voornemens deze belofte bij de nieuwe eigenaar af te dwingen, wanneer hij alsnog overgaat tot het afkeurenswaardige plan om Intravacc B.V. te verkopen?

Er is door Intravacc B.V., tijdens de coronapandemie, een intentie uitgesproken tot opname in C-TAP. Momenteel is dit kandidaat-product nog in ontwikkeling en om die reden niet te voorzien of dit leidt tot opname in C-TAP. Ik zal om die reden deze eis contractueel niet van te voren aan partijen stellen.

Ten behoeve van het openbare en transparante verkoopproces van (de aandelen in) Intravacc B.V. zal ik een verkoopstrategie opstellen bestaande uit uitsluitingsgronden en selectiecriteria.

Indien een uitsluitingsgrond van toepassing is, bijvoorbeeld als de potentiële koper is onderworpen aan sanctiemaatregelen van de VN of EU, wordt die partij uitgesloten van deelname.

Bij de beoordeling van de potentiële kopers zal ik criteria als reputatie, financiële stabiliteit van de potentiële kopers en het continueren van huidige contractuele afspraken laten meewegen. Tevens zullen de strategische en inhoudelijke plannen die het bedrijf heeft t.a.v. Intravacc B.V. worden meegewogen. De plannen zal ik beoordelen op de daarin beschreven inzet voor het behoud van voor Nederland en de EU cruciale kennis en *know how*, maar in juridische zin kan ik op voorhand geen partijen uitsluiten.

De Minister geeft aan dat beleidsdeelname door de Staat in één bedrijf onvoldoende bijdraagt aan een gezond ecosysteem voor vaccinontwikkeling. De leden van de GroenLinks-fractie vragen of gesprekken hebben plaatsgevonden binnen het ministerie en/of binnen de ministerraad om Intravacc B.V. niet af te stoten, maar juist het belang in de sector uit te breiden. Hoeveel denkt de Nederlandse Staat te verdienen aan de verkoop van Intravacc B.V.?

Nadat het verkoopproces door mijn voorganger in april 2020 tijdelijk on hold is gezet, is besloten dat Intravacc B.V. als tijdelijke beleidsdeelneming voor een periode van maximaal 2 jaar verder zou gaan. De definitieve verkoop is daarmee uitgesteld en de aandelen in de B.V. bleven tijdelijk in handen van de Staat. Het nieuwe kabinet zou hierin een nadere afweging maken, waarbij de intentie bleef Intravacc B.V. op afstand te plaatsen met behoud van borging van publieke belangen. Dit voorjaar heb ik daarom opnieuw de afweging gemaakt over een passend vervolg.

Doorslaggevend bij mijn besluit het verkoopproces van Intravacc B.V. te herstarten, is dat voor het borgen van de publieke belangen in het kader van pandemische paraatheid een deelname van de Staat in één klein bedrijf de pandemische paraatheid niet effectief versterkt.

Ter illustratie: de cumulatieve kosten voor het onderzoeks- en ontwikkelingsproces voor één vaccin tot de fase dat deze op grote groepen getest kan worden, worden in de Lancet in 2016 op minimaal 319–469 miljoen dollar geschat³⁰. Ik richt mij daarom op de ontwikkeling van een Europees ecosysteem en internationale samenwerking om samen met de markt deze kosten te dragen en de kans op het succesvol ontwikkelen van veilige en werkzame vaccins groter is.

Bij het voorgenomen verkoopproces is de Staat als verkopende partij gebonden aan uitgebreide mededinging- en concurrentieregels en om die reden kan ik niet aangeven welke opbrengst wordt verwacht.

Tot slot vragen de voornoemde leden zich af of de Minister de gestelde vragen ieder afzonderlijk kan beantwoorden.

Alle vragen zijn beantwoord. Voor de duidelijkheid en leesbaarheid zijn in voorkomende gevallen wel meerdere vragen in één keer beantwoord.

Vragen en opmerkingen van de leden van ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben kennisgenomen van het voornemen van de Minister om de verkoop van de beleidsdeelneming Intravacc B.V. weer op te starten. Zij hebben hier enkele vragen bij.

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat de Minister conform het deelnemingenbeleid 2013 opnieuw heeft gewogen of staatsdeelname in Intravacc nodig is om het publieke belang te borgen. Deze leden merken voor de volledigheid op dat de regering in juli jongstleden een nieuwe nota deelnemingenbeleid 2022 naar de Kamer heeft gestuurd. Zij vragen of dit tot nadere reflecties van de zijde van de Minister leidt.

³⁰ Estimating the cost of vaccine development against epidemic infectious diseases: a cost minimisation study – The Lancet Global Health.

Ik heb in mijn afweging, die geleid heeft tot mijn besluit tot herstarten van het verkoopproces, het afwegingskader uit het nieuwe Deelnemingen-beleid betrokken. Conclusie bleef dat Intravacc B.V. verkocht kan worden.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen om nader toe te lichten op welke wijze de Minister invulling heeft gegeven aan de aanbevelingen bij stap 1 (voornemen) van het besliskader Privatisering en verzelfstandiging, dat de Parlementaire Onderzoekscommissie Privatisering/Verzelfstandiging Overheidsdiensten in 2012 heeft opgesteld en daarna door het kabinet is overgenomen. Deze leden vragen om expliciet en afzonderlijk in te gaan op de inhoudelijke en procesmatige richtlijnen die de onderzoekscommissie in haar rapport heeft omschreven. Deze leden vragen tot slot ook of en hoe de Minister de volgende stappen in het besliskader rond Intravacc B.V. gaat invullen en hoe de Kamer hiervan op de hoogte wordt gehouden. Zij vragen nader toe te lichten welke lessen uit de coronacrisis de Minister bij dit besluit betreft. Zij vragen bovendien of er nog alternatieven overwogen zijn en zo ja welke, met een afweging van de bijbehorende voor- en nadelen. Op welk moment overweegt de Minister een ex ante-effectmeting en daaronder een maatschappelijke impacttoets?

Het proces van privatisering van Intravacc is doorlopen aan de hand van het besliskader «Verbinding verbroken», waarbij de genomen stappen in afstemming met de Tweede Kamer hebben plaatsgevonden. Mijn voorgangers hebben hierover de navolgende brieven aan uw Kamer gestuurd: In de brief d.d. 22 december 2016³¹ heeft mijn voorganger uw Kamer geïnformeerd over de uitwerking van stap 1 (voornemen) van het besliskader Privatisering en verzelfstandiging, waarin de aanleiding voor verzelfstandiging uiteen is gezet en tevens de voordelen van verzelfstandiging zijn benoemd. In deze brief is tevens stap 2 «ontwerp» nader uitgewerkt.

In 2018 is in een brief³² aan uw Kamer een toelichting gegeven op stap 3 «besluit» van het besliskader Privatisering en verzelfstandiging: Intravacc werd geprivatiseerd door Intravacc B.V. op te richten, welke operationeel zou worden op het moment dat er afspraken waren gemaakt met Intravacc B.V. en de koper over een overgangperiode van vijf jaar en enkele langer lopende afspraken. In 2020 was het verkoopproces, dat zorgvuldig en conform de met de Kamer afgesproken regels was doorlopen, gevorderd tot één overgebleven partij. Dit proces is tijdelijk on hold gezet in april 2020 tijdens de coronapandemie. December 2020³³ is uw Kamer geïnformeerd over het operationeel worden van Intravacc B.V. per 1 januari 2021 in de vorm van een tijdelijke beleidsdeelneming in afwachting van besluitvorming door het nieuwe kabinet over het vervolg van het verkoopproces.

In formele zin is er geen ex ante-effectmeting uitgevoerd, omdat het besliskader pas in maart 2013 door het kabinet is aangewezen als checklist voor verzelfstandigingen en privatiseringen en de besluitvorming over Intravacc toen al liep. Materieel is wel aandacht besteed aan deze vraag en geconcludeerd is dat de met Intravacc B.V. gemoeide publieke belangen niet noodzakelijk maken Intravacc B.V. als staatseigendom te houden.

De volgende stap in het Besliskader is stap 4 «Uitvoering besluit». Ik zal uw Kamer dan informeren over de verkoopstrategie voor het verkoopproces.

De lessen uit de coronapandemie die ik heb betrokken bij dit besluit tot het herstarten van het verkoopproces zijn, dat ik meerdere vaccintechno-

³¹ Kamerstuk 33 567, nr. 8.

³² Kamerstuk 34 951, A/nr. 1.

³³ Kamerstuk 34 951, nr. 6.

logieën (platforms) nodig heb bij een volgende pandemie. Het is immers onbekend welke ziekteverwekker de volgende pandemie veroorzaakt. Zoals in de inleiding beschreven is, wordt daarom ingezet op onder andere de HERA en internationale samenwerking voor de benodigde ontwikkeling van meerdere vaccin platformen en de noodzaak van een goed vaccin ecosysteem in de EU, om samen met de markt de kennis te verkrijgen en de kosten te dragen.

Voor het borgen van de publieke belangen in de vaccinontwikkeling is het meest passend dat Intravacc B.V. als zelfstandig bedrijf deel uitmaakt van het ecosysteem voor vaccinontwikkeling.

De leden van de ChristenUnie-fractie onderstrepen het belang van goede vaccins, juist ook voor lage- en middeninkomenslanden en deze leden zien een verantwoordelijkheid voor de Nederlandse overheid om hieraan bij te dragen. Welke rol speelt het internationale perspectief bij de verkoop van de beleidsdeelneming en het vinden van een nieuwe eigenaar? Wordt bijvoorbeeld een commitment tot het delen van kennis en kunde met C-tap meegewogen?

Indien ook de invoering van een vorm van marktwerking wordt beoogd, dient te worden nagegaan of dit ook daadwerkelijk mogelijk is en welke (extra) beleidsmaatregelen nodig zullen (kunnen) zijn om marktregulering te bereiken. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan het instellen van onafhankelijk toezicht en een regeling voor klachtrecht. Op welke manier neemt de Minister dit mee?

Beschikbaarheid en toegang hebben tot vaccins is een publiek belang. Zoals beschreven in de inleiding, behartigen we dat belang het beste door in EU verband in te zetten op 1) een goed functionerend vaccin-ecosysteem én 2) door samenwerking in internationaal verband. Mijn strategie voor de beschikbaarheid van vaccins richt zich daarom op het systeem als geheel en niet op één klein bedrijf of specifieke vaccins of technologieën. Ik noem in dit verband ook nadrukkelijk onze samenwerking met CEPI, dat een belangrijke mondiaal vehikel vormt ten behoeve van vaccin ontwikkeling.

Er is door Intravacc B.V., tijdens de coronapandemie, een intentie uitgesproken tot opname in C-TAP. Momenteel is dit kandidaat-product nog in ontwikkeling en om die reden nog niet te voorzien of dit leidt tot opname in C-TAP. Ik zal om die reden deze eis contractueel niet van te voren aan partijen stellen.

De verkoop van een relatief klein bedrijf als Intravacc B.V. zal geen invloed hebben op de marktwerking en marktregulering van vaccinontwikkeling.

Vragen en opmerkingen van het lid van de BBB-fractie

Het lid van de BBB heeft kennisgenomen van de Kamerbrief die ingaat op het voornemen de verkoop van Intravacc B.V. te heropstarten, en heeft daarbij nog enkele vragen.

De Minister stelt dat voor het borgen van het publieke belang nodig is dat er een compleet vaccin-ecosysteem is, en dat deelname door de Staat in slechts een bedrijf daar niet aan bijdraagt. Kan de Minister die stelling onderbouwen? Op welke wijze is het publieke belang beter geborgd bij het verkopen van Intravacc B.V.? Het lid van de BBB-fractie is van mening dat het overdragen van fundamentele voorzieningen zoals energie en gezondheidszorg aan de vrije markt een tegengesteld effect gehad hebben. In plaats van dat de kosten gereduceerd werden, zijn de kosten gestegen. Dat is niet zo gek; fundamentele voorzieningen zijn namelijk altijd nodig, mensen kunnen niet zonder. De overheid zou daar verantwoordelijkheid voor moeten dragen. Wat het lid van de BBB-fractie betreft is er een reflectie nodig op de liberalisering van de gezondheidszorg en

moet het beleid gekeerd worden. Het behouden van Intravacc B.V. zou in dat kader een mooie eerste stap zijn om kennis en specialisten binnenhuis te houden.

Zoals in de inleiding beschreven, richt mijn strategie voor de beschikbaarheid van vaccins zich op het systeem als geheel en niet op één bedrijf of specifieke vaccins of technologieën. De markt in samenwerking met onderzoeksinstellingen ontwikkelt nieuwe vaccins. Ik zie de ontwikkeling van vaccins niet als een directe overheidstaak. Wel zie ik een rol voor de overheid en daarom bevorder ik met gerichte programma's de samenwerking tussen onderzoeksinstellingen en de industrie. Zoals in de inleiding beschreven is, wordt daarom ingezet op onder andere de HERA en internationale samenwerking met bijvoorbeeld CEPI voor de benodigde ontwikkeling van meerdere vaccin platformen en de noodzaak van een goed vaccin ecosysteem in de EU. Als ander voorbeeld noem ik de deelname aan het project IPCEI Health en de oprichting van het expertisecentrum FAST (*centre for Future Affordable and Sustainable Therapy development*).

Erkent de Minister dat de farmaceutische industrie veelal geen belang hebben bij het onderzoek doen naar vaccins, omdat daar buiten tijden van crisis onvoldoende winst mee behaald kan worden? Verwacht de Minister ook dat de farmaceutische industrie daar voor gecompenseerd moet worden? Kan de Minister een inschatting geven van de kosten die verwacht worden als de farmaceutische industrie gecompenseerd moet worden dergelijk onderzoek naar vaccins ook buiten pandemieën of crisis te handhaven? Kan de Minister garanderen dat die kosten lager zijn dan de kosten om Intravacc B.V. operationeel te houden?

Het gaat hier om een internationaal speelveld, waarbij kennisuitwisseling en productie internationaal plaatsvindt. Omdat we niet weten welke vaccintechnologie bij een volgende pandemie nodig is, is het investeren in een specifieke vaccin ontwikkeling niet het meest effectief. Ik investeer in een ecosysteem dat leidt tot vaccin producten en in internationale samenwerking. Ik hoef daarom de farmaceutische industrie niet te compenseren. Zij krijgen betaald voor de vaccins die zij produceren. Het betreft een wereldmarkt waar vele miljarden in omgaan.

Hoeveel is er tijdens de COVID-pandemie gebruikgemaakt van de diensten van Intravacc B.V.?

Intravacc B.V. heeft in 2020–2021 middelen gekregen voor de ontwikkeling van een COVID-vaccin. Deze opdracht heeft in 2021 geen vervolg gekregen, omdat in het kader van crisisbestrijding voldoende aanbod was van werkzame vaccins. Er is verder geen gebruik gemaakt van de diensten van Intravacc B.V.

Kan de Minister uitleggen wat de positieve resultaten geweest zijn om eerder al de productie van vaccins in de verkoop te doen? Wat heeft dat opgeleverd? Was het, als dat onderdeel niet verkocht was, mogelijk geweest zelf COVID-vaccins te produceren? Kan de Minister aangeven of ons dat kosten of tijd had kunnen besparen, nu we door COVID fors hebben moeten investeren in vaccins?

Dit is niet na te gaan omdat het Nederlands Vaccin Instituut (NVI) destijds andersoortige vaccins produceerde en niet de mRNA vaccins die nu geproduceerd worden. De productiediensten en faciliteiten van het NVI zijn destijds verkocht, omdat het voor een kleine producent als NVI steeds moeilijker werd om tegen acceptabele kosten te voldoen aan de steeds strenger wordende kwaliteitseisen. Voor een rendabele vaccinproductie is

schaalgrootte van essentieel belang: grotere volumes geven een lagere prijs. Deze schaalgrootte kan in een publieke setting niet bereikt worden, maar in een private, meer internationaal georiënteerde, setting wel. BBIO (voormalig productie onderdeel van NVI) zou in private handen de productievolumes kunnen verhogen en daardoor schaalvoordelen behalen.³⁴ De eigenaar, Serum Institute of India, heeft sindsdien vele investeringen in BBIO gedaan. De verkoop van de aandelen heeft destijds 32 miljoen euro opgebracht voor de Staatskas.

De verkoop van Intravacc B.V. heeft geen directe invloed op het beschikbaar komen van COVID-19 vaccins. Intravacc B.V. is een bedrijf dat zich enerzijds ontplooit als «contract development en manufacturing organization» («CDMO») die zich bezighoudt met het ontwikkelen van vaccinprocessen op onderzoekschaal (tot en met fase 1&2 klinische studies) ten behoeve van derden. Anderzijds is Intravacc B.V. in opdracht van VWS bezig met het ontwikkelen van een aantal vaccin concepten en het verbeteren van de procestechnologie rondom vaccin ontwikkeling. Intravacc B.V. produceert dus zelf geen vaccins. Zoals in een voorgaand antwoord beschreven, is het in opdracht van VWS te ontwikkelen COVID-19 vaccin niet op tijd beschikbaar gekomen voor opschaling ten behoeve van de bestrijding van de pandemie, omdat er al voldoende aanbod was van beschikbare vaccins.

Het lid van de BBB-fractie wil graag een overzicht ontvangen van de kosten en baten van Intravacc B.V. over de afgelopen jaren. Wat zijn de verwachte baten in de toekomst?

De B.V. is operationeel sinds 1 januari 2021. De kosten en baten van Intravacc B.V. over het jaar 2021 bedroegen 26,9 mln (operationele uitgaven) en 29,2 mln (omzet). Daarmee kwam het operationeel resultaat op 2,3 mln.³⁵ Vanwege regelgeving met betrekking tot concurrentie en mededinging kan ik niet ingaan op de toekomstig te verwachten baten.

Klopt het dat er een neusspray-vaccin ontwikkeld is door Intravacc? Hoe gaat de Minister voorkomen dat eventuele opbrengsten daarvan door derden worden opgestreken? Garandeert de Minister dat dit niet zal gebeuren

Intravacc B.V. ontwikkelt OMV-vaccinplatform processen; dit OMV-platform is een vaccintechnologie die mogelijk toegepast kan worden bij de ontwikkeling van meerdere vaccins. Een nasaal COVID-19 vaccin (Avacc 10 een neusspray) is als model gekozen voor deze ontwikkeling. Ten behoeve van het openbare en transparante verkoopproces van (de aandelen in) Intravacc B.V. zal ik een verkoopstrategie opstellen bestaande uit uitsluitingsgronden en selectiecriteria.

Indien een uitsluitingsgrond van toepassing is, bijvoorbeeld als de potentiële koper is onderworpen aan sanctiemaatregelen van de VN of EU, wordt die partij uitgesloten van deelname.

Bij de beoordeling van de potentiële kopers zal ik criteria als reputatie, financiële stabiliteit van de potentiële kopers en het continueren van huidige contractuele afspraken laten meewegen. Tevens zullen de strategische en inhoudelijke plannen die het bedrijf heeft t.a.v. Intravacc B.V. worden meegewogen, zodat indien daartoe met publiek budget ontwikkelde producten behoren, de Staat deze kan blijven afnemen tegen maatschappelijk aanvaardbare prijzen. Dit betekent dat de overheid de ontwikkeling in bepaalde fasen wel financiert, maar dat bij de uiteindelijke productie en afzet in Nederland deze ontwikkelkosten niet in de prijsbepaling opnieuw zijn meegenomen. De plannen van de potentiële kopers

³⁴ Kamerstuk 32 589, nr. 5.

³⁵ Jaarverslag Beheer staatsdeelnemingen 2021, Kamerstuk 28 165, nr. 371.

zal ik beoordelen op de daarin beschreven inzet voor het behoud van voor Nederland en de EU cruciale kennis en know how, maar in juridische zin kan ik op voorhand geen partijen uitsluiten.

In de onderhandelingen met partijen zal een doorverkoopbeding worden ingebracht, waarbij de Staat recht heeft op een deel van de verkoopopbrengsten, indien de partijen activiteiten verkopen binnen een bepaalde termijn.

Het lid van de BBB-fractie wil afsluiten door ervoor te pleiten dat de overheid fundamentele zaken in eigen handen moet houden. Verkoop Intravacc B.V. niet, integendeel: zorg ervoor dat we privatisering in alle lagen van de gezondheidszorg, onderzoek en ontwikkeling terugdraaien.